

ΤΟ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΤΟ ΙΡΑΚ 2018

1. ΓΕΝΙΚΑ

Η κυβέρνηση του Ιράκ εξακολουθεί να αντιμετωπίζει την διπλή πρόκληση της ανασυγκρότησης από τον πόλεμο κατά του ISIS και των δημοσιονομικών επιπτώσεων ενός περιορισμένου προϋπολογισμού λόγω των χαμηλότερων διεθνών τιμών του πετρελαίου σε σύγκριση με το 2014. Η αύξηση των εξαγωγών συνέβαλε ώστε η χώρα να καλύψει μερικώς την πτώση των εσόδων από την πώληση υδρογονανθράκων. Ωστόσο, τα έσοδα από το πετρέλαιο το 2017 ήταν μόλις 70,7% των εσόδων του 2014, παρά την αύξηση κατά 26,4% των εξαγωγών κατά την ίδια περίοδο. Η Κυβέρνηση αντιμετωπίζει επίσης μια ανθρωπιστική κρίση εξαιτίας το σημαντικού αριθμού εκτοπισμένων (περί τα 2 εκ. άτομα) λόγω του πολέμου κατά του ISIS. Τον Αύγουστο του 2015, ο πρώην πρωθυπουργός Χάιντερ αλ-Αμπάντι δεσμεύτηκε δημόσια για την εκπόνηση ενός οικονομικού προγράμματος που περιελάμβανε αναδιάρθρωση των ζημιογόνων κρατικών επιχειρήσεων του Ιράκ, καταπολέμηση της διαφθοράς, μείωση της γραφειοκρατίας και επενδύσεις σε απαραίτητες υποδομές.

Ο έλεγχος από τον ISIS μεγάλων εκτάσεων στην περιοχή της Μοσούλης και σε τμήματα του βόρειου και δυτικού Ιράκ, που ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2014, είχε ως αποτέλεσμα να κλείσουν σημαντικές εσωτερικές και διεθνείς εμπορικές αρτηρίες γεγονός που επιβράδυνε την οικονομική ανάπτυξη. Στις 9 Δεκεμβρίου 2017, ο πρώην πρωθυπουργός Αμπάντι δήλωσε ότι οι ιρακινές δυνάμεις ασφαλείας και ο συνασπισμός είχαν απελευθερώσει με επιτυχία όλο το Ιράκ. Ωστόσο, η κατάσταση ασφαλείας ποικίλλει ανά περιοχή και γενικά είναι λιγότερο προβληματική στις νότιες επαρχίες του Ιράκ και στην Περιφέρεια του Κουρδιστάν .

Παρά τις τρέχουσες προκλήσεις όσον αφορά τη δημοσιονομική πολιτική και την ασφάλεια, το Ιράκ διαθέτει μακροπρόθεσμες αξιόλογες δυνατότητες για επενδύσεις. Η χώρα καταλαμβάνει την πέμπτη θέση παγκοσμίως όσον αφορά τα αποδεδειγμένα αποθέματα πετρελαίου ωστόσο ο πετρελαϊκός τομέας χρήζει σημαντικών επενδύσεων σε υποδομές. Το Ιράκ βρίσκεται στην δωδέκατη θέση όσον αφορά τα αποθέματα φυσικού αερίου στον κόσμο, ωστόσο λόγω της ελλιπούς ανάπτυξης του τομέα και της αυξημένης ανάγκης για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από φυσικό αέριο, η χώρα προβαίνει σε εισαγωγές φυσικού αερίου. Για τις ξένες εταιρείες υπάρχουν επενδυτικές ευκαιρίες στους τομείς της ασφάλειας, της ενέργειας, του περιβάλλοντος, των κατασκευών, της υγειονομικής περίθαλψης, του τουρισμού, της γεωργίας και των υποδομών. Το Ιράκ εισάγει μεγάλες ποσότητες αγροτικών προϊόντων, μηχανημάτων, καταναλωτικών αγαθών και αμυντικού υλικού.

Οι συμβάσεις με το Δημόσιο και οι μειοδοτικοί διαγωνισμοί - όπου εντοπίζονται οι περισσότερες εμπορικές ευκαιρίες στο Ιράκ – έχουν σχεδόν εξ ολοκλήρου χρηματοδοτηθεί από τα έσοδα από το πετρέλαιο. Οι αυξήσεις της παραγωγής πετρελαίου και των εξαγωγών το 2017, σε συνδυασμό με τη σταθεροποίηση και την αύξηση των τιμών του πετρελαίου, οδήγησαν σε αύξηση κατά 37% των εσόδων σε σχέση με το 2016. Η Κυβέρνηση προέβη σε έκδοση 1 δις. \$ σε ομόλογα με εγγύηση της Κυβέρνησης των ΗΠΑ τον Ιανουάριο 2017 και 1 δισεκατομμύριο δολάρια σε ομόλογα χωρίς εγγύηση τον Ιούλιο. Το Ιράκ λαμβάνει δάνεια μέσω συμφωνίας stand-by του ΔΝΤ. Με την ολοκλήρωση της δεύτερης επιθεώρησης τον Αύγουστο του 2017, επιτράπη στο Ιράκ να αντλήσει το ισοδύναμο περίπου 824,8 εκατομμυρίων δολαρίων, συγκεντρώνοντας συνολικά 2,11 δις δολάρια.

Οι επενδυτές στο Ιράκ αντιμετωπίζουν δυσκολίες όσον αφορά την επίλυση εμπορικών διαφορών, την έγκαιρη καταβολή πληρωμών και τη διεκδίκηση μειοδοτικών διαγωνισμών. Οι πιθανοί επενδυτές

θα πρέπει να είναι έτοιμοι για δαπάνες για την εξασφάλιση της ασφάλειας τους, χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες, και καθυστερήσεις πληρωμών σε ορισμένες συμβάσεις με το κράτος. Προβλήματα εντοπίζονται κυρίως στους τελωνειακούς κανονισμούς, στις διαδικασίες για χορήγηση θεωρήσεων εισόδου και άδειας διαμονής, στους μηχανισμούς επίλυσης διαφορών, στην έλλειψη ηλεκτρικής ενέργειας και στην έλλειψη πρόσβασης στη χρηματοδότηση.

Οι επενδυτές στην Περιφέρεια Κουρδιστάν αντιμετωπίζουν ανάλογα προβλήματα εν πολλοίς με τους επενδυτές σε άλλα μέρη του Ιράκ, ωστόσο η παραδοσιακά πιο σταθερή κατάσταση ασφαλείας καθιστά την περιοχή πιο ελκυστική για τις ξένες επιχειρήσεις. Ωστόσο, ο πόλεμος κατά του ISIS το 2014, η πτώση των τιμών του πετρελαίου και τα επακόλουθα του δημοψηφίσματος για την ανεξαρτησία της Περιφέρειας Κουρδιστάν τον Σεπτέμβριο 2017, το οποίο οδήγησε στον έλεγχο των πετρελαιοπηγών του Κερκούκ και στο προσωρινό κλείσιμο των αεροδρομίων στις διεθνείς πτήσεις, δημιούργησαν προβλήματα στην οικονομία της περιοχής η οποία ωστόσο από τα μέσα του 2018 παρουσιάζει σημεία ανάκαμψης.

2. ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Πολιτική για τις άμεσες ξένες επενδύσεις

Οι Ιρακινές Αρχές τονίζουν τη δέσμευσή τους να προσελκύσουν ξένες επενδύσεις, δεδομένων των δημοσιονομικών προκλήσεων και των σημαντικών αναγκών ανοικοδόμησης στις περιοχές που προηγουμένως κατείχε το ISIS. Τον Φεβρουάριο του 2018, η Κυβέρνηση σε συνεργασία με την Παγκόσμια Τράπεζα και την κυβέρνηση του Κουβέιτ διοργάνωσαν τη Διεθνή Διάσκεψη του Κουβέιτ για την Ανασυγκρότηση του Ιράκ, η οποία αποσκοπούσε εν μέρει στην προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων.

Τον Δεκέμβριο του 2015, η Κυβέρνηση ψήφισε τον τροποποιημένο νόμο περί εθνικών επενδύσεων ο οποίος βελτιώνει το επιχειρηματικό περιβάλλον για τους ξένους επενδυτές, τους επιτρέπει να αγοράζουν γη για ορισμένα επενδυτικά έργα και επιταχύνει τη διαδικασία χορήγησης αδειών για επενδύσεις. Το 2015, το Ιράκ προσχώρησε επίσης στη διεθνή σύμβαση για τον Διευθέτηση Επενδυτικών Διαφορών μεταξύ Κρατών(ICSID).

Η Κυβέρνηση πλέον εξετάζει τρόπους χρηματοδότησης για την υλοποίηση μεγάλων αναπτυξιακών έργων αντί της προηγούμενης πρακτικής της χρηματοδότησης επενδύσεων εξ ολοκλήρου από τις τρέχουσες ετήσιες δαπάνες του προϋπολογισμού. Σύμφωνα με τον Επενδυτικό Νόμο η Κυβέρνηση επιφυλάσσεται του δικαιώματος να ελέγχει τις άμεσες ξένες επενδύσεις.

Η Περιφέρεια Κουρδιστάν διαθέτει τον δικό της επενδυτικό νόμο και κανονισμούς που ρυθμίζουν το καθεστώς των ξένων επενδύσεων. Πρόκειται σύντομα να εφαρμόσει την διαδικασία εγγραφής των επιχειρήσεων μέσω διαδικτύου. Η τοπική Κυβέρνηση έχει δηλώσει ότι είναι ανοικτή στις συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα και ενδιαφέρεται για τη σύγχρονη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση, όπως αποδεικνύεται από τις συμβάσεις που έχει υπογράψει για το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο.

Σύμφωνα με τον ιρακινό νόμο, ένας ξένος επενδυτής δικαιούται να πραγματοποιεί επενδύσεις στο Ιράκ υπό όρους όχι λιγότερο ευνοϊκούς από εκείνους που ισχύουν για ιρακινό επενδυτή και δεν υπάρχει περιορισμός στο ποσοστό της ξένης συμμετοχής. Ωστόσο, περιορίζει την άμεση και έμμεση ιδιοκτησία των περισσότερων φυσικών πόρων, ιδίως την εξόρυξη και επεξεργασία αυτών. Επιτρέπει την κατοχή γης σε ξένους για οικιστικά έργα και συνιδιοκτησία γης που θα χρησιμοποιηθεί για βιομηχανικά έργα όταν συμμετέχει ιρακινός εταίρος.

Ο νόμος περί επενδύσεων του Ιράκ του 2006 προβλέπει την ίδρυση της Εθνικής Επιτροπής Επενδύσεων (ΕΕΕ) και Προσωρινής Επιτροπής Επενδύσεων σε κάθε μία από τις επαρχίες. Στο πλαίσιο του επενδυτικού νόμου οι εν λόγω Επιτροπές προορίζονται να λειτουργούν ως one-stop shop που μπορούν να παρέχουν πληροφορίες, να υπογράφουν συμβάσεις και να διευκολύνουν την εγγραφή σε μητρώα σε νέους ξένους και εγχώριους επενδυτές. Η ΕΕΕ προσφέρει υπηρεσίες διευκόλυνσης των επενδυτών στις συναλλαγές, συμπεριλαμβανομένων των αιτήσεων άδειας εργασίας, επιστολών έγκρισης θεώρησης, τελωνειακών διαδικασιών και εγγραφής επιχειρήσεων. Οι επενδυτές μπορούν να ζητήσουν αυτές τις υπηρεσίες μέσω της ιστοσελίδας της ΕΕΕ: <http://investpromo.gov.iq/>. Ωστόσο, η Εθνική και οι Περιφερειακές Επιτροπές Επενδύσεων φέρεται να αντιμετωπίζουν προβλήματα στην λειτουργία τους λόγω των ασαφειών αρμοδιοτήτων, των περιορισμών του προϋπολογισμού και της απουσίας κανονισμών και τυποποιημένων διαδικασιών λειτουργίας. Οι Επιτροπές Επενδύσεων φαίνεται ότι δεν διαθέτουν επαρκή εξουσία ώστε να παρεμβαίνουν όταν οι επενδυτές αντιμετωπίζουν γραφειοκρατικά προβλήματα με άλλα υπουργεία.

Όρια στον ξένο έλεγχο και στο δικαίωμα ιδιοκτησίας και εγκατάστασης

Σύμφωνα με τον Εθνικό Κανονισμό Επενδύσεων αριθ. 2 του 2009, τουλάχιστον το 50% των εργαζομένων του επενδυτικού έργου πρέπει να είναι Ιρακινοί υπήκοοι. Η σχετικός νόμος αναφέρει επίσης ότι οι επενδυτές πρέπει να προσλαμβάνουν κατά προτεραιότητα ιρακινούς πολίτες. Ως αποτέλεσμα λαϊκών διαμαρτυριών το καλοκαίρι του 2015, η Κυβέρνηση άσκησε πίεση στις ξένες εταιρείες να προσλάβουν περισσότερους τοπικούς υπαλλήλους. Με σκοπό την αύξηση εσόδων εκτός πετρελαίου, η Κυβέρνηση ενθάρρυνε επίσης τις ξένες εταιρείες να συνεργαστούν με τις τοπικές βιομηχανίες και να αγοράσουν προϊόντα που κατασκευάζονται στο Ιράκ. Φαίνεται να υπάρχει ατύπως εύνοια προς τις κρατικές επιχειρήσεις και τις κρατικά ελεγχόμενες τράπεζες σε μειοδοτικούς διαγωνισμούς και επενδύσεις έναντι είτε ιρακινών είτε ξένων επενδυτών.

Επενδυτικά Κίνητρα

Οι ξένοι επενδυτές που ενδιαφέρονται για την ίδρυση γραφείου στο Ιράκ ή για υποβολή προσφορών σε δημόσιο διαγωνισμό υποχρεούνται να εγγραφούν ως ξένη επιχείρηση στο Υπουργείο Εμπορίου. Οι επενδυτές που θα ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα μόνο στην Περιφέρεια Κουρδιστάν μπορούν να εγγραφούν απευθείας στην Περιφερειακή Κυβέρνηση του Κουρδιστάν. Οι εταιρείες που θα δραστηριοποιηθούν τόσο στην Κουρδιστάν όσο και στο ευρύτερο Ιράκ πρέπει να εγγραφούν στο Υπουργείο Εμπορίου.

Προκειμένου να λειτουργήσει μια εταιρεία στο Ιράκ, ένας επενδυτής πρέπει να λάβει βεβαίωση από ιρακινή τράπεζα που να πιστοποιεί ένα ελάχιστο ποσό κατατεθειμένου κεφαλαίου. Όλοι οι επενδυτές πρέπει επίσης να υποβάλουν αίτηση για άδεια για υλοποίηση επένδυσης από την αρμόδια Εθνική, ή Περιφερειακή Επιτροπή Επενδύσεων. Οι εταιρείες οφείλουν να εγγραφούν στην Γενική Επιτροπή Φορολογίας και να καταχωρήσουν τους υπαλλήλους για κοινωνική ασφάλιση. Οι εταιρείες που παρέχουν υπηρεσίες ασφάλειας πρέπει επίσης να εγγραφούν στο Υπουργείο Εσωτερικών. Χρειάζεται κατά μέσο όρο 26 μέρες για να ξεκινήσει να λειτουργεί μια επιχείρηση στο Ιράκ, σύμφωνα με την έκθεση Παγκόσμιας Τράπεζας 2018.

Η Εθνική Επιτροπή Επενδύσεων δεν αποκλείει οι επιχειρήσεις να επωφελούνται των υπηρεσιών που αυτή προσφέρει με βάση τον αριθμό των εργαζομένων ή το μέγεθος του επενδυτικού σχεδίου. Η επιτροπή μπορεί επίσης να συνδέσει τις επενδύσεις μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων με το αρμόδιο Περιφερειακό Συμβούλιο Επενδύσεων.

Ο Οργανισμός Επενδύσεων του Κουρδιστάν (ΚΙΒ) εφαρμόζει μια απλουστευμένη διαδικασία χορήγησης άδειας για επενδύσεις στην Περιφέρεια Κουρδιστάν, η πολιτική του οποίου είναι η παραλαβής της αίτησης χορήγησης άδειας εντός 30 ημερών από την αρχική αίτηση άδειας.

Ωστόσο, η διαδικασία αδειοδότησης μπορεί να διαρκέσει από τρεις έως έξι μήνες και μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερα από ένα υπουργείο ή Υπηρεσία της Περιφερειακής Κυβέρνησης, ανάλογα με τον τομέα των επενδύσεων. Παρά τα γραφειοκρατικά εμπόδια, στο σύνολό της, το επενδυτικό πλαίσιο του Κουρδιστάν φαίνεται ότι λειτουργεί καλά. Λόγω της κορεσμένης αγοράς εμπορικών και οικιστικών ακινήτων, η τοπικές Αρχές δύσκολα προβαίνουν σε έγκριση αδειών σε αυτούς τους τομείς. Οι επιχειρήσεις αναφέρουν ορισμένες δυσκολίες στην εξεύρεση ειδικευμένου προσωπικού και την τήρηση των κανόνων εισαγωγής. Ωστόσο, αλλοδαποί επιχειρηματίες βεβαιώνουν ότι η τοπική Κυβέρνηση λαμβάνει καταβάλλει σημαντικές προσπάθειες για να βοηθήσει στην επίλυση προβλημάτων. Πρόσθετες πληροφορίες: <http://www.kurdistaninvestment.org/>.

Εξερχόμενες επενδύσεις

Η νομοθεσία δεν εμποδίζει υπηκόους του Ιράκ να επενδύουν στο εξωτερικό.

Διμερείς συμφωνίες προστασίας επενδύσεων

Το Ιράκ έχει υπογράψει συμφωνίες προστασίας των επενδύσεων ή μνημόνια συνεργασίας με 35 χώρες και εννέα πολυμερείς οργανισμούς. Οι συμφωνίες περιλαμβάνουν ρυθμίσεις στο πλαίσιο του Αραβικού Συνδέσμου καθώς και συμφωνίες με το Αφγανιστάν, την Αρμενία, το Μπαγκλαντές, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ινδία, το Ιράν, την Ιαπωνία, την Ιορδανία, το Κουβέιτ, τη Μαυριτανία, τη Δημοκρατία της Κορέας, τη Σρι Λάνκα, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Βιετνάμ και την Υεμένη.

Το Ιράκ έχει υπογράψει διμερείς επενδυτικές συμφωνίες με την Αρμενία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιαπωνία, την Ιορδανία και το Κουβέιτ ωστόσο μόνο με την Ιαπωνία και το Κουβέιτ είναι σε ισχύ. Οι επενδυτικές συμφωνίες του Ιράκ περιλαμβάνουν γενικές διατάξεις για την προώθηση και την προστασία των επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων ρητρών σχετικά με τον επαναπατρισμό των κερδών, την πρόσβαση στη διαιτησία και τον διακανονισμό των διαφορών, τους κανόνες δίκαιης απαλλοτρίωσης και την αποζημίωση για ζημιές.

Το Ιράκ προσχώρησε στην Αραβική Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών (GAFTA) το 1998. Ωστόσο, το 2016 αποχώρησε από τη GAFTA, επιλέγοντας να επιβάλει δασμούς για όλα τα εμπορεύματα που εισέρχονται στη χώρα.

3. ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ

Το «Νομοθετικό Πρόγραμμα Δράσης» του Ιράκ για την εφαρμογή των συμφωνιών του ΠΟΕ - ο νομοθετικός "χάρτης πορείας" για την τελική προσχώρηση του Ιράκ στον ΠΟΕ - προϋποθέτει θέσπιση νόμων ανταγωνισμού και προστασίας των καταναλωτών. Το Συμβούλιο των Αντιπροσώπων ενέκρινε το 2010 νόμο περί ανταγωνισμού και περί προστασίας των καταναλωτών. Ωστόσο, οι Επιτροπές Ανταγωνισμού και Προστασίας των Καταναλωτών που προβλέπει ο νόμος δεν έχουν ακόμη συσταθεί. Χωρίς αυτές τις Επιτροπές, οι επενδυτές δεν μπορούν να προσφύγουν σε πιθανές αθέμιτες επιχειρηματικές πρακτικές, όπως η κατάχρηση δεσπίζουσας θέσης στην αγορά.

Οι κανονισμοί που επιβάλλουν υποχρεώσεις στους πολίτες ή τις ιδιωτικές επιχειρήσεις πρέπει να δημοσιεύονται στην επίσημη εφημερίδα της Κυβέρνησης. Ωστόσο, δεν υπάρχει αντίστοιχη απαίτηση για τη δημοσίευση εσωτερικών υπουργικών κανονισμών.

Οι κανονισμοί λειτουργούν τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Η έλλειψη ρυθμιστικού συντονισμού μεταξύ των υπουργείων και των εθνικών και περιφερειακών Αρχών μπορεί να οδηγήσει σε έκδοση κανονισμών που αντιφάσκουν μεταξύ τους, γεγονός που δυσχεραίνει τους επενδυτές και τους επιχειρηματίες να ερμηνεύουν με ακρίβεια το κανονιστικό περιβάλλον.

Οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες διέπονται από τον Προσωρινό Νόμο για τις Κινητές Αξίες και τις Αγορές

Η Κυβέρνηση του Ιράκ ενθαρρύνει την σύσταση επαγγελματικών ενώσεων του ιδιωτικού τομέα, οι οποίες ωστόσο έχουν περιορισμένη επιρροή, δεδομένου του κυρίαρχου ρόλου των κρατικών επιχειρήσεων στην οικονομία του Ιράκ.

Η δημοσίευση νέων κανονισμών με απαιτήσεις σχετικά με τις επενδυτικές εγγυήσεις συνιστούν ανασταλτικό παράγοντα στην ολοκλήρωση των επενδυτικών σχεδίων. Ενώ ο Νόμος περί Επενδύσεων της Περιφέρειας του Κουρδιστάν (KRIL) του 2006 δεν ορίζει ότι τοπικός εταίρος είναι απαραίτητος για την απόκτηση άδειας επενδύσεων, φέρεται ότι κυβερνητικοί υπάλληλοι ενθαρρύνουν μερικές φορές αυτή την πρακτική.

Το Ιράκ δεν είναι μέλος του ΠΟΕ και δεν έχει υπογράψει τη συμφωνία διευκόλυνσης του εμπορίου (TFA).

Νομικό σύστημα και δικαστική ανεξαρτησία

Το Ιράκ διαθέτει σύστημα αστικού δικαίου, αν και πιστεύεται ότι η ιρακινή εμπορική νομολογία είναι σχετικά ανεπαρκής. Λόγω των πολέμων και των κυρώσεων, τα ιρακινά δικαστήρια απομονώθηκαν από τις εξελίξεις στις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές. Καθώς αυξάνονται οι εμπορικές συναλλαγές με το εξωτερικό, έχουν σημειώσει σημαντική αύξηση οι πολύπλοκες εμπορικές υποθέσεις ενώπιον των ιρακινών δικαστηρίων. Οι συμβάσεις πρέπει να είναι εκτελεστές βάσει του δικαίου του Ιράκ. Στην πράξη, ωστόσο, η τήρηση και η εφαρμογή των όρων και των συμβάσεων φέρεται να είναι προβληματική λόγω νομικής ασάφειας και έλλειψης εξουσίας λήψης αποφάσεων.

Νόμοι και Κανονισμοί για τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Το Ιράκ έχει υπογράψει τη Σύμβαση για την εμπορική διαιτησία (1987) και τη Σύμβαση του Ριάντ για τη δικαστική συνεργασία (1983). Επίσης προσχώρησε επίσημα στη Σύμβαση ICSID και στη συμφωνία διαδικασίας διακανονισμού διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους (ISDS)

Περισσότερες πληροφορίες <http://cldp.doc.gov/programs/cldp-in-action/details/1551>

Ανταγωνισμός και αντιμονοπωλιακή νομοθεσία

Το Συμβούλιο των Αντιπροσώπων ενέκρινε το 2010 νόμο περί ανταγωνισμού και τον νόμο περί προστασίας των καταναλωτών. Εντούτοις, οι Επιτροπές Ανταγωνισμού και Προστασίας των Καταναλωτών που έχουν εγκριθεί από τους νόμους αυτούς δεν έχουν ακόμη συσταθεί.

Απαλλοτριώσεις και αποζημιώσεις

Το άρθρο 23 του ιρακινικού συντάγματος απαγορεύει την απαλλοτρίωση, εκτός εάν γίνεται για λόγους δημοσίου συμφέροντος και έναντι δίκαιης αποζημίωσης. Το Σύνταγμα ορίζει ότι η απαλλοτρίωση μπορεί να ρυθμίζεται από το νόμο, αλλά δεν έχει θεσπισθεί σχετικά ειδική νομοθεσία. Ο νόμος εγγυάται επίσης την μη κατάσχεση ή εθνικοποίηση οποιουδήποτε επενδυτικού

προγράμματος που καλύπτεται από τις διατάξεις του νόμου, εκτός από τις περιπτώσεις όπου έχει τελεσιδικήσει. Το εμπορικό δικαστήριο του Ιράκ είναι επιφορτισμένο με την επίλυση υποθέσεων απαλλοτρίωσης.

Στην Περιφέρεια Κουρδιστάν, ο νόμος ορίζει ότι εάν διαπιστωθεί ότι οι επενδυτές χρησιμοποιούν γη που τους έχουν εκχωρηθεί βάσει αδειών εκμετάλλευσης για σκοπούς άλλους από εκείνους που περιγράφονται στην άδεια, μπορεί να επιβάλει πρόστιμα και ενδεχομένως να κατασχέσει τη γη. Το άρθρο 17 του επενδυτικού νόμου περιγράφει τα δικαιώματα διαιτησίας επενδυτών, τα οποία εμπίπτουν στην δικαιοδοσία του αστικού δικαστηρίου. Οι ρήτρες διαιτησίας πρέπει να αναγράφονται στις συμβάσεις.

Επίλυση διαφορών

Το Ιράκ δεν έχει ακόμη υπογράψει ή επικυρώσει, τη σύμβαση για την αναγνώριση και την εφαρμογή των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων (Σύμβαση της Νέας Υόρκης του 1958) και τους ειδικούς κανόνες και διαδικασίες διαιτησίας που έχει θεσπίσει η Επιτροπή του ΟΗΕ για το Διεθνές Εμπόριο (UNCITRAL Model Law) .

Διακανονισμός διαφορών μεταξύ επενδυτών και δημοσίου

Το 2010, το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο του Ιράκ ίδρυσε το πρώτο εμπορικό δικαστήριο του Ιράκ, με αρμοδιότητα την επίλυση διαφορών με ξένους επενδυτές στο πλαίσιο μιας εθνικής στρατηγικής για τη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος στην χώρα. Το εν λόγω δικαστήριο άρχισε να εκδικάζει υποθέσεις τον Ιανουάριο του 2011. Το 2017, έρευνα του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου ανέφερε ότι είχαν κατατεθεί 1.565 εμπορικές διαφορές και 83% των περιπτώσεων είχαν ολοκληρωθεί. Ποσοστό 63% από τις εν λόγω διαφορές είχαν εκδικαστεί από το εμπορικό δικαστήριο της Βαγδάτης.

Πρόσθετες πληροφορίες: "Νομικός οδηγός για επενδύσεις στο Ιράκ"

<http://cldp.doc.gov/programs/cldp-in-action/details/1551>

Διεθνής Εμπορική Διαιτησία και Αλλοδαπά Δικαστήρια

Το Ιράκ έχει υπογράψει τη Σύμβαση για την εμπορική διαιτησία (1987) και τη Σύμβαση του Ριάντ για τη δικαστική συνεργασία (1983). Επίσης, προσχώρησε επίσημα στη διεθνή σύμβαση για την επίλυση επενδυτικών διαφορών μεταξύ κρατών και πολιτών άλλων κρατών (ICSID).

Κανονισμοί Πτώχευσης

Σύμφωνα με το ιρακινό νόμο, ένας ιρακινός οφειλέτης μπορεί να καταθέσει αίτημα πτώχευσης και ένας Ιρακινός πιστωτής μπορεί να καταθέσει αίτηση για εκκαθάριση του οφειλέτη. Η πτώχευση δεν συνιστά ποινικό αδίκημα. Ο νόμος περί ιρακινών εταιρειών ρυθμίζει τη διαδικασία εκκαθάρισης νομικών προσώπων.

4. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Επενδυτικά κίνητρα

Ο τροποποιημένος Επενδυτικός Νόμος προσφέρει στους ξένους επενδυτές ευνοϊκές ρυθμίσεις για επενδυτικά προγράμματα, όπως δεκαετή φοροαπαλλαγή, απαλλαγή από εισαγωγικούς δασμούς για τον απαραίτητο εξοπλισμό και υλικά καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του έργου και απαλλαγή από φόρους και τέλη για πρωτογενή υλικά που εισάγονται για εμπορικές δραστηριότητες. Η απαλλαγή μπορεί να επεκταθεί για 15 χρόνια εάν οι Ιρακινοί επενδυτές κατέχουν πάνω από 50% του έργου. Ο νόμος επιτρέπει επίσης στους επενδυτές να επαναπατρίζουν το κεφάλαιο που εισέρχεται στο Ιράκ, μαζί με τα κέρδη. Οι ξένοι επενδυτές είναι σε θέση να διαπραγματεύονται μετοχές και τίτλους που είναι εισηγμένοι στο Ιρακινό Χρηματιστήριο. Τα ξενοδοχεία, τα τουριστικά ιδρύματα, τα νοσοκομεία, τα ιατρικά κέντρα, τα σχολεία και τα κολέγια απολαμβάνουν επίσης πρόσθετες απαλλαγές από δασμούς και φόρους επί των εισαγωγών επίπλων, εργαλείων, εξοπλισμού, μηχανημάτων και μέσων μεταφοράς.

Οι ξένες και οι εγχώριες εταιρείες μπορούν επίσης να απαλλάσσονται από φόρους επί των κερδών εάν έχουν συνάψει συμβάσεις με το ιρακινό δημόσιο για την εκτέλεση έργων στο πλαίσιο του εθνικού επενδυτικού σχεδίου, το οποίο καταρτίζεται ετησίως από το Υπουργείο Προγραμματισμού. Τα υπουργεία που επιβλέπουν τα επενδυτικά σχέδια είναι υπεύθυνα να ενημερώνουν για τον κατάλογο των επενδυτικών συμβάσεων την Φορολογική Επιτροπή του Υπουργείου Οικονομικών. Οι εταιρείες (αλλοδαπές και εγχώριες) που πραγματοποιούν έργα εκτός του Εθνικού Σχεδίου Επενδύσεων δεν λαμβάνουν φορολογικές απαλλαγές. Εντούτοις, σε ορισμένες περιπτώσεις Οργανισμοί του δημοσίου έχουν διαπραγματευθεί τμηματικές φορολογικές απαλλαγές για τις εταιρείες στο πλαίσιο σύμβασης έργου.

Ο φόρος εισοδήματος περιλαμβάνεται επίσης στις συμβάσεις πετρελαίου του Υπουργείου Πετρελαίου και ισχύει για κάθε κοινοπραξία και τους εταίρους της. Οι δευτερεύουσες συμβάσεις από κοινοπραξίες που έχουν συνάψει πρωτογενείς συμβάσεις πετρελαίου αντιμετωπίζονται διαφορετικά. Η κοινοπραξία υποχρεούται να παρακρατεί 7% από τις δευτερεύουσες συμβάσεις για πληρωμές στο κράτος. Οι εταιρείες καταβάλλουν φόρο επί των κερδών ύψους 15%, εκτός εάν δραστηριοποιούνται στον πετρελαϊκό κλάδο όπου εφαρμόζεται φορολογικός συντελεστής 35%. Ο ορισμός "πετρελαϊκές δραστηριότητες" (που υπόκεινται στον φορολογικό συντελεστή 35% έναντι του 15%) φαίνεται ότι υπόκειται σε διαφορετικές ερμηνείες. Οποιαδήποτε επιχείρηση ή άτομο που πρόκειται να ασκήσει επιχειρηματικές δραστηριότητες στο Ιράκ συνιστάται να προσφύγει σε δικηγόρο.

Σύμφωνα με τον επενδυτικό νόμο της Περιφέρειας Κουρδιστάν, οι ξένοι και οι εγχώριοι επενδυτές τυγχάνουν ίσης αντιμετώπισης. Οι ξένοι επενδυτές μπορούν να επιλέξουν να επενδύσουν στο Κουρδιστάν με ή χωρίς τοπικό εταίρο και επιτρέπεται ο πλήρης επαναπατρισμός των κερδών. Ενώ οι επενδυτές έχουν το δικαίωμα να απασχολούν ξένους εργαζόμενους στα έργα τους, δίδεται προτεραιότητα στην ανάθεση έργων όπου απασχολείται υψηλό ποσοστό τοπικού προσωπικού και διασφαλίζεται σημαντικός βαθμός μεταφοράς τεχνογνωσίας. Επιπλέον, ο νόμος επιτρέπει σε έναν επενδυτή να μεταφέρει την επένδυσή του εν όλω ή εν μέρει σε άλλο ξένο επενδυτή με την έγκριση του Επενδυτικού Οργανισμού Κουρδιστάν..

Ζώνες Εξωτερικού Εμπορίου / «Ελεύθερα» Λιμάνια / Διευκόλυνση Εμπορίου

Ο νόμος 3/1998 περί Ελευθέρων Ζωνών επιτρέπει επενδύσεις σε ελεύθερες ζώνες μέσω επενδύσεων σε βιομηχανικά και εμπορικά προγράμματα και υπηρεσίες. Σύμφωνα με το νόμο, τα κεφάλαια, τα κέρδη και τα έσοδα από επενδύσεις στις Ελεύθερες Ζώνες απαλλάσσονται από όλους τους φόρους και τέλη καθ' όλη τη διάρκεια του έργου. Τα εμπορεύματα που εισέρχονται στην αγορά

του Ιράκ από τις Ελεύθερες Ζώνες υπόκεινται στους νόμιμους δασμούς ενώ δεν επιβάλλονται δασμοί στις εξαγωγές από τις Ελεύθερες Ζώνες.

Οι δραστηριότητες που επιτρέπονται στις Ελεύθερες Ζώνες αφορούν: βιομηχανικές δραστηριότητες όπως διαδικασίες συναρμολόγησης, αποθήκευσης, υπηρεσίες μεταφορών, τραπεζικές, ασφαλιστικές δραστηριότητες καθώς και συμπληρωματικές και επικουρικές επαγγελματικές δραστηριότητες και υπηρεσίες. Οι δραστηριότητες που δεν επιτρέπονται περιλαμβάνουν δράσεις που απαγορεύονται από άλλους ισχύοντες νόμους, όπως η κατασκευή όπλων και οι βιομηχανίες που ρυπαίνουν το περιβάλλον.

Το Ιράκ διαθέτει σήμερα τέσσερις ΕΖ με φορολογικές απαλλαγές και άλλα κίνητρα στους τομείς μεταφορών, βιομηχανίας και επιμελητείας (logistics). Η Ελεύθερη Ζώνη Basrah / Khor al-Zubair βρίσκεται 40 μίλια νοτιοδυτικά της Βασόρας στον Περσικό Κόλπο στο λιμάνι Khor al-Zubair και λειτουργεί από το 2004. Η ελεύθερη ζώνη Ninewa / Falafel βρίσκεται στο βορρά. Η ΕΖ στην Φαλούτζα βρίσκεται στο στάδιο σχεδιασμού. Ωστόσο, καμία από αυτές τις περιοχές δεν λειτουργεί ως κομβικό σημείο για επενδύσεις ή εμπορικές συναλλαγές. Οι ζώνες Falafel και Fallujah βρίσκονται περιοχές που είχε καταλάβει ο ISIS και η πιθανότητα πολιτικής αστάθειας καθιστά μάλλον απρόσφορη την περαιτέρω ανάπτυξη στο εγγύς μέλλον. Υπάρχει επίσης μια ελεύθερη ζώνη στη Βαγδάτη. Η Επιτροπή Ελευθέρων Ζωνών μάλλον δεν διαθέτει επαρκείς αρμοδιότητες οι οποίες περιορίζονται περαιτέρω από το γεγονός ότι υπάγεται στο Υπουργείο Οικονομικών, το οποίο δεν διαθέτει συγκεκριμένη αρμοδιότητα για την ανάπτυξη των Ελευθέρων Ζωνών.

Στο Κουρδιστάν, δεν λειτουργούν επί του παρόντος ελεύθερες ζώνες. Η Κυβέρνηση της Περιφέρειας Κουρδιστάν ενέκρινε σχέδια για δημιουργία Ελευθέρων Ζωνών σε κάθε μία από τις τέσσερις επαρχίες της Περιφέρειας, ωστόσο, λόγω της οικονομικής κρίσης, μέχρι στιγμής τα εν λόγω σχέδια δεν έχουν προχωρήσει.

5. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΙΚΑΩΜΑΤΟΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Ακίνητη περιουσία

Από το 2009, ο ιρακινός νόμος επιτρέπει στους ξένους να κατέχουν γη. Ο τροποποιημένος επενδυτικός νόμος 2015 επιτρέπει σε ξένους υπηκόους να κατέχουν γη με σκοπό την ανάπτυξη οικιστικών προγραμμάτων. Επιτρέπει επίσης στους ξένους επενδυτές να κατέχουν γη για βιομηχανικά έργα αν έχουν ιρακινό εταίρο. Επιπρόσθετα, επιτρέπεται στους αλλοδαπούς επενδυτές να νοικιάζουν ή να εκμισθώνουν γη για περίοδο έως 50 ετη, με δυνατότητα ανανέωσης. Νεώτεροι κανονισμοί επιτρέπουν στους επενδυτές να λαμβάνουν δωρεάν γη για οικιστικά έργα με την προϋπόθεση ότι η αξία της γης δεν συμπεριλαμβάνεται στην τιμή πώλησης. Το διάταγμα απαιτεί από το Τμήμα Ακινήτων να ανακαλέσει την εγγραφή της γης από εγχώριους ή ξένους επενδυτές που δεν εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις της συμφωνίας.

Για εμπορικά επενδυτικά σχέδια που δεν αφορούν κατοικίες - συμπεριλαμβανομένων έργων στους τομείς γεωργίας, υπηρεσιών, τουρισμού, εμπορίου και βιομηχανίας- το διάταγμα επιτρέπει τη μίσθωση κρατικής γης, αλλά όχι την αποκλειστική ιδιοκτησία. Οι όροι και η διάρκεια αυτών των μισθώσεων διαφέρουν, ανάλογα με το είδος του έργου και την συμφωνία των μερών. Η γη για μη οικιστικά έργα μπορεί να εκμισθωθεί χωρίς αρχική προκαταβολή και η αποζημίωση θα είναι είτε ένα ποσοστό των εσόδων προ φόρων είτε ένα συγκεκριμένο ποσοστό του "επιδόματος ενοικίου" για τη γη. Αυτά τα μικρότερα ποσοστά του επιτοκίου "επιδόματος ενοικίου", που κυμαίνονται από ένα έως 25%, αντιπροσωπεύουν σημαντικές μειώσεις ενοικίων για μισθωμένες εκτάσεις, όπως καθορίζονται στο διάταγμα ανάλογα με το είδος του επενδυτικού σχεδίου.

Στην Περιφέρεια Κουρδιστάν, η ξένη ιδιοκτησία γης επιτρέπεται βάσει του νόμου του 2006/αρθ.4. Ο Επενδυτικός Οργανισμός Περιφέρειας Κουρδιστάν χορήγησε αρχικά περισσότερες από τις μισές άδειες επενδύσεων σε έργα στέγασης, αν και η έλλειψη σαφούς τομεακής στρατηγικής και η κερδοσκοπία σε στεγαστικά ακίνητα ώθησαν το συμβούλιο να παγώσει όλες τις νέες άδειες επενδύσεων που εκδόθηκαν στον τομέα στα μέσα του 2012. Οι άδειες επενδύσεων που περιλαμβάνουν ιδιοκτησία γης είναι πιο πιθανό να εκδοθούν σε τομείς προτεραιότητας που είναι η γεωργία, η βιομηχανία και ο τουρισμός. Ωστόσο, θέματα σχετικά με την έγκαιρη μεταβίβαση τίτλου γης μερικές φορές δημιουργούν καθυστερήσεις στην υλοποίηση των έργων.

Στο Ιράκ υπάρχει εθνικό σύστημα μητρώου υποθηκών. Ωστόσο, τα ενυπόθηκα δάνεια δεν συνηθίζονται .

6. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Κεφαλαιαγορές και Επενδύσεις Χαρτοφυλακίου

Το Ιράκ είναι μια από τις χώρες με τις λιγότερες τράπεζες στη Μέση Ανατολή. Το ιρακινό τραπεζικό σύστημα περιλαμβάνει επτά κρατικές τράπεζες, και οι τρεις μεγαλύτερες, Rafidain, Rasheed και TBI, αντιπροσωπεύουν περίπου το 85% των περιουσιακών στοιχείων του τραπεζικού τομέα. Οι Rafidain και Rasheed προσφέρουν τα τυποποιημένα τραπεζικά προϊόντα, αλλά κυρίως παρέχουν συντάξεις και κυβερνητικές πληρωμές μισθών σε πολίτες της χώρας. Από τις αρχές του 2018, 17 ξένες τράπεζες απέκτησαν άδεια είτε για ίδρυση υποκαταστήματος είτε ως στρατηγικοί επενδυτές σε ιρακινές τράπεζες και τρεις επιπλέον ξένες τράπεζες βρίσκονται στη διαδικασία δημιουργίας υποκαταστημάτων. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, μόνον η Κεντρική Τράπεζα μπορεί να ανταλλάξει νόμισμα που θα χρησιμοποιηθεί για αγορές νόμιμων αγαθών και υπηρεσιών.

Η οικονομία του Ιράκ κατά κύριο λειτουργεί με συναλλαγές σε μετρητά. Η πίστωση είναι δύσκολη και δαπανηρή. Οι περισσότερες πιστωτικές επιστολές που αφορούν το εμπόριο σχετίζονται με τράπεζες του εξωτερικού. Σύμφωνα με την Έκθεση Doing Business της Παγκόσμιας Τράπεζας το 2018, το Ιράκ καταλαμβάνει την 186^η θέση επί συνόλου 190 όσον αφορά την ευκολία λήψης πίστωσης. Αν και ο όγκος δανεισμού από ιδιωτικές τράπεζες αυξάνεται, οι περισσότερες ιδιωτικές τράπεζες παρέχουν κυρίως υπηρεσίες μεταφοράς χρημάτων και άλλες υπηρεσίες συναλλάγματος έναντι αμοιβής ενώ περιορισμένη είναι η χορήγηση δανείων. Οι επιχειρηματικές δραστηριότητες είναι σε μεγάλο βαθμό αυτοχρηματοδοτούμενες ή τυγχάνουν πίστωσης από ιδιώτες σε ιδιωτικές συναλλαγές. Οι κρατικές τράπεζες πραγματοποιούν κυρίως μεταβιβάσεις από την Κυβέρνηση σε περιφερειακές Αρχές.

Ο κύριος σκοπός της Εμπορικής Τράπεζας του Ιράκ (TBI) είναι να παρέχει χρηματοοικονομικές και συναφείς υπηρεσίες για τη διευκόλυνση του εμπορίου, ιδίως μέσω πιστωτικών επιστολών (LC). Το 2009, το Υπουργείο Οικονομικών άνοιξε την κρατική αγοράς LC παρέχοντας στις ιδιωτικές τράπεζες την άδεια να εκδίδουν LC έως 4 εκατομμύρια δολάρια. Εν συνεχεία, το ανώτατο όριο αυξήθηκε στα 10 εκατομμύρια δολάρια. Ουσιαστικά όλες οι κρατικές πιστωτικές επιστολές εκδίδονται από την TBI, η οποία ανέφερε ότι μεταβιβάζει ορισμένες LC αξίας κάτω των 5 εκ. δολαρίων σε ιδιωτικές τράπεζες.

Ο Επενδυτικός Νόμος επιτρέπει στους ξένους επενδυτές να αγοράζουν μετοχές και τίτλους εισηγμένους στο Ιρακινό Χρηματιστήριο Αξιών (ISX)

Χρηματοπιστωτικό και τραπεζικό σύστημα

Η μεταρρύθμιση του τραπεζικού τομέα αποτελεί προτεραιότητα των προγραμμάτων της Κυβέρνησης, του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας. Οι ιδιωτικές τράπεζες δραστηριοποιούνται κυρίως σε συναλλαγές συναλλάγματος και εμβάσματα, αν και η δραστηριότητα που στηρίζει τις ΜΜΕ τείνει να αυξάνεται. Η CBI είναι η κεντρική τράπεζα του Ιράκ, με έδρα τη Βαγδάτη, με υποκαταστήματα στη Βασόρα και το Ερμπίλ. Η Περιφέρεια Κουρδιστάν διαθέτει δύο περιφερειακές κυβερνητικές τράπεζες.

Συνάλλαγμα και εμβάσματα

Το νόμισμα του Ιράκ είναι το Δηνάριο (IQD). Οι ιρακινές αρχές επιβεβαιώνουν ότι στην πράξη δεν υπάρχουν περιορισμοί στις τρέχουσες και στις κεφαλαιακές συναλλαγές που αφορούν ανταλλαγή νομισμάτων, εφόσον οι συναλλαγές αυτές υποστηρίζονται από έγκυρα έγγραφα. Ο Επενδυτικός νόμος επιτρέπει στους επενδυτές να επαναπατρίζουν το κεφάλαιο που εισάγεται στο Ιράκ, μαζί με τα κέρδη. Τα κεφάλαια μπορούν να κατευθυνθούν σε οποιαδήποτε μορφή επένδυσης και να μετατραπούν ελεύθερα σε οποιοδήποτε διεθνές νόμισμα. Επίσης, διατάξεις του νόμου επιτρέπουν στους επενδυτές να διατηρούν λογαριασμούς σε τράπεζες που έχουν άδεια να λειτουργούν στο Ιράκ και να μεταφέρουν κεφάλαια εντός ή εκτός της χώρας.

Η νομισματική πολιτική της Κυβέρνησης από το 2003 έχει επικεντρωθεί στη διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών κατά κύριο λόγο διατηρώντας σταθερή την ισοτιμία μεταξύ του ιρακινού δηναρίου (IQD) και του δολαρίου, επιδιώκοντας παράλληλα τη διατήρηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών μέσω της προσφοράς δολαρίων στην ιρακινή αγορά. Οι τράπεζες μπορούν να πραγματοποιούν συναλλαγές άμεσης παράδοσης σε οποιοδήποτε νόμισμα, αλλά δεν επιτρέπεται να προβαίνουν σε κερδοσκοπικές συναλλαγές σε Δηνάρια.

Δεν έχουν υπάρξει πρόσφατες αλλαγές στις πολιτικές εμβασμάτων του Ιράκ. Οι αλλοδαποί επιτρέπεται να εμβάσουν τα κέρδη τους, σύμφωνα με το ιρακινό νόμο. Το Ιράκ δεν προβαίνει στην διαμόρφωση των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Κρατικό Επενδυτικό ταμείο

Το Ιράκ δεν διαθέτει Κρατικό Επενδυτικό ταμείο

7. ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Οι κρατικές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Τα υπουργεία της χώρας έχουν υπό την δικαιοδοσία τους πάνω από 192 επιχειρήσεις, κληρονομιά του συστήματος κρατικού σχεδιασμού. Αρκετές κρατικές επιχειρήσεις του Ιράκ είναι μη παραγωγικές και η συνεχής κρατική ενίσχυση σε μη κερδοφόρες μονάδες προσθέτει σημαντικό δημοσιονομικό βάρος στην Κυβέρνηση. Αυτές οι επιχειρήσεις απασχολούν πάνω από μισό εκατομμύριο Ιρακινούς, πολλοί από τους οποίους είναι υποαπασχολούμενοι. Ο βαθμός στον οποίο οι κρατικές επιχειρήσεις ανταγωνίζονται τις ιδιωτικές εταιρείες ποικίλλει ανά τομέα. Τον μεγαλύτερο ανταγωνισμό τον αντιμετωπίζουν στην αγορά καταναλωτικών αγαθών. Η Κυβέρνηση έχει εκφράσει τη δέσμευσή της για εξυγίανση και τη λήψη μέτρων για την ιδιωτικοποίηση τους στο πλαίσιο διεθνών χρηματοδοτικών προγραμμάτων.

Ο νόμος 22/1997 και ο Επενδυτικός Νόμος παρέχουν το ρυθμιστικό πλαίσιο για την λειτουργία των κρατικών επιχειρήσεων και την δημιουργία κοινοπραξιών μεταξύ ξένων εταιρειών και κρατικών επιχειρήσεων. Ο νόμος 22 είναι περίπλοκος και ορισμένα άρθρα είναι διφορούμενα όσον αφορά τα δικαιώματα και τα προνόμια που απολαμβάνουν οι κρατικές επιχειρήσεις. Το άρθρο 15.3 του νόμου 22 επιτρέπει στις κρατικές επιχειρήσεις να συνάπτουν συμφωνίες εταιρικής σχέσης ή κοινοπραξίες με ξένες εταιρείες. Ωστόσο, η έλλειψη σαφών κανονισμών έχει δημιουργήσει δυσκολίες στην εφαρμογή. Όταν τα υπουργεία επιθυμούν να ξεκινήσουν μια σύμπραξη για επιχείρηση που υπάγεται στην αρμοδιότητά τους, συνήθως αναρτούν την προσφορά στην ιστοσελίδα του υπουργείου τους. Το Υπουργείο Βιομηχανίας και Ορυκτού Πλούτου, στην δικαιοδοσία του οποίου υπάγονται οι περισσότερες κρατικές επιχειρήσεις του Ιράκ, το 2013 έλαβε την έγκριση του Συμβουλίου Υπουργών όσον αφορά τις συμπράξεις μεταξύ κρατικών και ξένων επιχειρήσεων για : αύξηση της ελάχιστης απαιτούμενης διάρκειας της σύμπραξης στα τρία χρόνια, ορισμό ως προϋπόθεση την λειτουργία γραφείου της αλλοδαπής εταιρείας στο Ιράκ καθώς επίσης και την συμμετοχή της στην παραγωγή αγαθών.

Οι φορείς του Δημοσίου υποχρεούνται από τον νόμο να παρέχουν προτιμησιακή μεταχείριση στις κρατικές επιχειρήσεις. Σύμφωνα με απόφαση του Συμβουλίου των Υπουργών το 2009, οι κρατικές υπηρεσίες του Ιράκ υποχρεούνται να προμηθεύονται αγαθά από τις κρατικές επιχειρήσεις, εκτός αν οι τελευταίες δεν μπορούν να εκπληρώσουν τις απαιτήσεις ποιότητας και ποσότητας που θέτει ο μειοδοτικός διαγωνισμός. Η απόφαση του Συμβουλίου Ανώτατου Ελέγχου απαιτεί από τις κρατικές υπηρεσίες να κατακυρώνουν προσφορές των κρατικών επιχειρήσεων εάν η προσφορά αυτών δεν υπερβαίνει το 10% των άλλων προσφορών. Επίσης, ορισμένες Υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένου του Υπουργείου Βιομηχανίας και Ορυκτού Πλούτου, εξέδωσαν εσωτερικούς κανονισμούς για προτίμηση της προσφοράς της ιρακινής κρατικής εταιρείας, εκτός εάν η ιρακινή εταιρεία δηλώσει ότι δεν μπορεί να εκτελέσει την παραγγελία

Την περίοδο 2002- 2017, οι κρατικές τράπεζες είχαν χορηγήσει στις κρατικές επιχειρήσεις δάνεια ύψους περίπου 11 δισεκατομμυρίων δολαρίων για την πληρωμή μισθών, παρόλο που ορισμένα από αυτά τα δάνεια δεν ήταν σε θέση να αποπληρώσουν. Οι κρατικές επιχειρήσεις λαμβάνουν επίσης επιδοτήσεις έρευνας και ανάπτυξης. Σύμφωνα με το άρθρο 16 των Κανονισμών για την Εκτέλεση Κρατικών Συμβάσεων του 2008, οι κρατικές επιχειρήσεις εξαιρούνται από τις εγγυήσεις συμμετοχής και καλής εκτέλεσης. Ενώ ο προϋπολογισμός του Ιράκ περιγράφει τα κονδύλια που θα λάβουν οι κρατικές επιχειρήσεις, τόσο για τις λειτουργικές δαπάνες όσο και για τις πληρωμές μισθών, αυτές δεν λαμβάνουν πάντοτε το ακριβές διαθέσιμο ποσό. Ως αποτέλεσμα των πολυετών κυρώσεων και πολέμου, οι περισσότερες «πάσχουν» από κακοδιαχείριση και εξαρτώνται αποκλειστικά σχεδόν από τις συμβάσεις με το δημόσιο. Πολλές εξ αυτών δεν είναι εμπορικά βιώσιμες λόγω μισθολογικού κόστους και παρωχημένου εξοπλισμού, ενώ ορισμένες έχουν προσαρμοστεί και παράγουν αγαθά για την εγχώρια αγορά.

Το 2015, το Υπουργείο Βιομηχανίας και Ορυκτού Πλούτου ανέπτυξε ένα σχέδιο αναδιάρθρωσης των 59 επιχειρήσεων που υπάγονται στην δικαιοδοσία του. Σύμφωνα με το προτεινόμενο σχέδιο, το Υπουργείο θα αξιολογούσε τις επιχειρήσεις με βάση την κερδοφορία και το βαθμό εξάρτησης από τα κυβερνητικά κονδύλια και τις συμβάσεις με φορείς της κυβέρνησής. Οι μη κερδοφόρες επιχειρήσεις που δεν είναι σε θέση να καλύψουν τις υποχρεώσεις μισθοδοσίας θα πωληθούν ή θα κλείσουν. Ωστόσο, δεν έχει αναληφθεί καμία ενέργεια για την εφαρμογή αυτού του σχεδίου. Το άρθρο 14 του ομοσπονδιακού νόμου για τον προϋπολογισμό του 2017 δίνει την δυνατότητα για ιδιωτικές επενδύσεις με σκοπό την αναδιάρθρωση των κρατικών επιχειρήσεων, παρέχοντας στις Περιφέρειες την δυνατότητα να επεκτείνουν τις συνεργασίες με τον ιδιωτικό τομέα "όσο το δυνατόν περισσότερο" με την έγκριση του συμβουλίου του Περιφερειάρχη

Το Ιράκ δεν έχει προσχωρήσει στη Συμφωνία για τις Δημόσιες Συμβάσεις στο πλαίσιο του ΠΟΕ.

Τα άρθρα 20-25 του Νόμου 22 καθορίζουν τη διαδικασία επιλογής του Διοικητικού Συμβουλίου μιας κρατικής επιχείρησης και προβλέπουν ένα βαθμό αυτονομίας. Οι κρατικές επιχειρήσεις υποχρεούνται να ζητούν την έγκριση του υπουργείου στο οποίο υπάγονται για ορισμένες κατηγορίες οικονομικών αποφάσεων και επέκτασης λειτουργίας τους. Ωστόσο, στην πράξη, η υποχρέωση αυτή δεν τηρείται για τη συντριπτική πλειοψηφία των αποφάσεων. Οι κρατικές επιχειρήσεις υποβάλλουν οικονομικές εκθέσεις στο Συμβούλιο Ανώτατου Ελέγχου του Υπουργείου στο οποίο ανήκουν. Οι εκθέσεις αυτές δεν δημοσιεύονται και μερικές φορές δεν περιλαμβάνουν έξοδα μισθοδοσίας.

Πρόγραμμα ιδιωτικοποίησης

Η Κυβέρνηση του Ιράκ έχει επανειλημμένα ανακοινώσει ότι σχεδιάζει την αναδιοργάνωση των προβληματικών κρατικών επιχειρήσεων και τον εκσυγχρονισμό των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων της χώρας. Ωστόσο, δεν υπάρχουν συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα για αυτούς τους σχεδιασμούς. Προφανώς, οι ξένοι επενδυτές θα έχουν την ευκαιρία να επενδύσουν σε έργα ιδιωτικοποίησης. Η συμφωνία stand-by του ΔΝΤ απαιτεί από την κυβέρνηση του Ιράκ να διενεργήσει έλεγχο στις κρατικές τράπεζες η δε Παγκόσμια Τράπεζα απαιτεί από την Κυβέρνηση να ασκεί διαχειριστικό έλεγχο στις κρατικές επιχειρήσεις.

Διαφθορά

Σύμφωνα με τον Δείκτη Διαφθοράς (Transparency International's Corruption Perception Index) το 2017 το Ιράκ κατέλαβε την 169^η θέση επί συνόλου 180.

Το Ιράκ είναι συμβαλλόμενο μέρος αλλά δεν έχει υπογράψει τη σύμβαση του ΟΗΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Το Ιράκ δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στη σύμβαση του ΟΟΣΑ για την καταπολέμηση της δωροδοκίας αλλοδαπών δημοσίων υπαλλήλων στις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές.

Σύμφωνα με τον ιρακινή νομοθεσία, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει το δικαίωμα να υποβάλλει καταγγελία σχετικά με τη διαφθορά στην Επιτροπή Ακεραιότητας (Commission of Integrity) ή στον γενικό επιθεωρητή του υπουργείου ή τον κρατικό φορέα που κατηγορείται για διαφθορά.

Commission for Integrity
Department of Complaints and Reports
Mobile: 07901988559
Landline: 07600000030
Hotline@nazaha.iq

8. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Απο τον Φεβρουάριο 2016 το Ιράκ εφαρμόζει τον εργατικό νόμο αριθ. 37 ο οποίος επιτρέπει τη συλλογική διαπραγμάτευση, περιορίζει περαιτέρω την παιδική εργασία και παρέχει προστασία κατά των διακρίσεων και της σεξουαλικής παρενόχλησης στην εργασία. Ο νόμος κατοχυρώνει επίσης το δικαίωμα απεργίας που απαγορεύτηκε το 1987.

Σύμφωνα με το τροποποιημένο επενδυτικό νόμο του 2015, οι αλλοδαποί εργαζόμενοι μπορούν να προσληφθούν σε επενδυτικά έργα ενώ προτεραιότητα έχουν οι ιρακίνοι εργαζόμενοι. Ωστόσο, σύμφωνα με τον Εθνικό Κανονισμό Επενδύσεων αριθ. 2 του 2009, τουλάχιστον το 50% των εργαζομένων ενός επενδυτικού σχεδίου πρέπει να είναι Ιρακίνοι υπήκοοι. Οι διεθνείς εταιρείες

ισχυρίζονται ότι η χώρα στερείται εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού απαραίτητο για την λειτουργία της επιχείρησης γεγονός που μπορεί να αποτελέσει τροχοπέδη για την εκπλήρωση αυτής της απαίτησης.

Στην Περιφέρεια Κουρδιστάν, ενθαρρύνεται η πρόσληψη τοπικού προσωπικού, ωστόσο δεν υπάρχει σαφής οδηγία ή διάταξη νόμου που να την επιβάλλει. Στο Κουρδιστάν οι ξένοι υπάλληλοι πρέπει να αποκτήσουν άδεια ασφαλείας (security clearance) που εκδίδεται από το υπουργείο Εσωτερικών, ιατρική έγκριση που περιλαμβάνει εξέταση για HIV και άδεια εργασίας που εκδίδεται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων πριν υποβάλει αίτηση για άδεια διαμονής που απαιτείται για νόμιμη απασχόληση. Ορισμένες ξένες εταιρείες ανέφεραν καθυστερήσεις στην απόκτηση των απαραίτητων αδειών παραμονής για αλλοδαπούς εργαζόμενους. Απαιτούνται πρόσθετες εγκρίσεις προκειμένου να διοριστούν αλλοδαποί ως διαχειριστές αλλοδαπών εταιρειών περιορισμένης ευθύνης.

Οι ξένοι επενδυτές μπορούν να υποβάλουν αίτηση για θεώρηση εισόδου στις ιρακινές πρεσβείες ή σε ορισμένες περιπτώσεις μέσω της Εθνικής Επιτροπής Επενδύσεων. Σε άλλες περιπτώσεις, οι επενδυτές μπορούν να υποβάλουν αίτηση και να λάβουν επιστολές έγκρισης θεώρησης από το Υπουργείο Εσωτερικών. Οι επιστολές έγκρισης των θεωρήσεων επιτρέπουν στους επενδυτές να λάβουν θεώρηση κατά την άφιξή τους από υπαλλήλους του Υπουργείου Εσωτερικών στα αεροδρόμια του Ιράκ. Οι επενδυτές πρέπει να «υποστηρίζονται» από κάποια κυβερνητική Υπηρεσία του Ιράκ και να έχουν λάβει επίσημη πρόσκληση, εγκεκριμένη από το Υπουργείο Εσωτερικών, από την εν λόγω Υπηρεσία. Η απόκτηση θεωρήσεων για τους ξένους εργολάβους διαρκεί αρκετούς μήνες και οι καταγγελίες περί διαφθοράς είναι συνηθισμένες. Όλοι οι επισκέπτες και οι νέοι κάτοικοι στο Ιράκ, εκτός από αυτούς που ταξιδεύουν με τουριστική βίζα, πρέπει να υποβληθούν σε εξετάσεις HIV και να ολοκληρώσουν τη διαδικασία για άδεια παραμονής εντός 15 ημερών από την άφιξή τους ειδάλλως επιβάλλονται πρόστιμα.

Το Ιράκ έχει υψηλό ποσοστό ανεργίας, σημαντική παραοικονομία και μεγάλο αριθμό ανειδίκευτου εργατικού δυναμικού. Οι εγχώριοι και ξένοι επενδυτές αναφέρουν συχνά την έλλειψη ειδικευμένου ιρακινού εργατικού δυναμικού ως ένα από τα σημαντικότερα εμπόδια για πραγματοποίηση επενδύσεων στην χώρα. Η πολιτική αστάθεια και η βία οδήγησαν πολλούς Ιρακινούς με ανώτερο μορφωτικό επίπεδο να εγκαταλείψουν τη χώρα τα τελευταία χρόνια. Παρόλο που η εκστρατεία της Ιρακινής κυβέρνησης για την ήττα του ISIS ολοκληρώθηκε με επιτυχία στα τέλη του 2017, πολλοί Ιρακινοί παραμένουν εκτοπισμένοι, οι περισσότεροι χωρίς πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Οι εσωτερικά εκτοπισμένοι είναι ευάλωτοι στην οικονομική εκμετάλλευση.

Η Παγκόσμια Τράπεζα εκτιμά το ποσοστό ανεργίας στο 14,8% (2017). Το 2015, το UNDP ανέφερε ότι η ανεργία των ιρακινών νέων με ανώτερη εκπαίδευση ήταν υψηλότερη από τον εθνικό μέσο όρο ανεργίας των νέων. Σύμφωνα με τα στοιχεία του UNDP από το 2014, το Δημόσιο απασχολούσε το 40% του εργατικού δυναμικού (45% στις αστικές περιοχές και 28% στις αγροτικές περιοχές). Η απασχόληση στον γεωργικό τομέα αντιπροσώπευε το 23,4% του συνόλου των εργαζομένων και η απασχόληση στον τομέα των υπηρεσιών αντιπροσώπευε το 58,3% της συνολικής απασχόλησης. Καίτοι ο πετρελαϊκός τομέας αντιπροσώπευε το 65% του ΑΕΠ του Ιράκ και άνω του 90% των κρατικών εσόδων, απασχολεί μόνο το 1% του συνολικού εργατικού δυναμικού.

Οι ξένοι επενδυτές τείνουν να βασίζονται σε ξένους εργαζόμενους. Σύμφωνα με το τροποποιημένο Επενδυτικό Νόμο του 2015, οι αλλοδαποί εργαζόμενοι μπορούν να προσληφθούν σε επενδυτικά σχέδια, όταν χρειαστεί, ενώ προτεραιότητα δίνεται στους ιρακινούς εργαζόμενους. Ωστόσο, σύμφωνα με τον Εθνικό Κανονισμό Επενδύσεων αριθ. 2 του 2009, τουλάχιστον το 50% των εργαζομένων ενός επενδυτικού σχεδίου πρέπει να είναι Ιρακινοί υπήκοοι.

Στην Περιφέρεια Κουρδιστάν, ενθαρρύνεται μεν η πρόσληψη τοπικού προσωπικού αλλά δεν υφίσταται σχετικός νόμος ή οδηγία από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων που να υποχρεώνει. Οι αλλοδαποί υπάλληλοι πρέπει να λάβουν άδεια ασφαλείας που εκδίδεται από το υπουργείο Εσωτερικών της Περιφερειακής Κυβέρνησης Κουρδιστάν και άδεια εργασίας που εκδίδεται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων πριν υποβάλουν αίτηση για άδεια διαμονής η οποία απαιτείται για νόμιμη απασχόληση.

Το ιρακινό Σύνταγμα ορίζει ότι οι πολίτες έχουν το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι και της συμμετοχής σε συνδικάτα και επαγγελματικές ενώσεις. Το Ιράκ συμμετέχει στις συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας σχετικά με την απασχόληση των νέων, συμπεριλαμβανομένης της παιδικής εργασίας. Ο ιρακινός εργατικός νόμος ρυθμίζει επίσης τις συνθήκες εργασίας και απαγορεύει κάθε μορφή καταναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της παιδικής εργασίας.

Τον Φεβρουάριο του 2016, η Κυβέρνηση του Ιράκ πέρασε έναν νέο εργατικό νόμο που συντάχθηκε με τη βοήθεια της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) σύμφωνα με τα ισχύοντα διεθνή πρότυπα. Ο εργατικός νόμος αριθ. 37 επιτρέπει τη συλλογική διαπραγμάτευση, περιορίζει περαιτέρω την παιδική εργασία και παρέχει βελτιωμένη προστασία κατά των διακρίσεων στην εργασία. Για πρώτη φορά, ο εργατικός νόμος αντιμετωπίζει τη σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία και παρέχει προστασία εναντίον αυτής. Ο νόμος κατοχυρώνει επίσης το δικαίωμα απεργίας που απαγορεύεται από το 1987

Ο νέος εργατικός νόμος δεν εφαρμόστηκε στην Περιφέρεια Κουρδιστάν όπου εξακολουθεί να ισχύει ο προηγούμενος εργατικός νόμος του 1987. Η τοπική Κυβέρνηση τον Μαρτίου 2018 αναθεώρησε τα μέτρα λιτότητας που θεσπίστηκαν το 2015, ώστε εφεξής κανείς δημόσιος υπάλληλος δεν υφίσταται μείωση άνω του 30% του μισθού του και οι εργαζόμενοι με τις χαμηλότερες αποδοχές θα πληρώνονταν πλήρως τους μισθούς τους.

Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων καθορίζει τον ελάχιστο μηνιαίο μισθό για τους ανειδίκευτους εργαζόμενους. Ο ιδιωτικός τομέας ορίζει τα ύψος των μισθών μέσω συμβάσεων και οι δημόσιες αρχές για όσους εργάζονται στον δημόσιο τομέα. Το Συμβούλιο των Υπουργών ενέκρινε αλλαγές στη μισθολογική κλίμακα του δημόσιου τομέα, η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2015, με στόχο να μειωθεί το χάσμα των αμοιβών μεταξύ εργαζομένων χαμηλού και υψηλού επιπέδου. Επίσης μειώθηκαν οι μισθολογικές ανισότητες μεταξύ των υπουργείων και καταργήθηκαν οι επιπλέον μισθοί για τους εργαζόμενους στη Διεθνή Ζώνη της Βαγδάτης. Σύμφωνα με το ιρακινό νόμο, όλοι οι εργοδότες πρέπει να παρέχουν επίδομα μεταφοράς, στέγασης και διατροφής για κάθε εργαζόμενο χωρίς ο νόμος να καθορίζει συγκεκριμένο ποσό. Τον Δεκέμβριο του 2013, η Κυβέρνηση ξεκίνησε ένα πρόγραμμα κοινωνικής ασφάλειας για να βοηθήσει τους ανέργους και τα άτομα με αναπηρίες να αποκτήσουν πρόσβαση σε οικονομική βοήθεια από την κυβέρνηση. Τον Απρίλιο του 2018, το πρόγραμμα κάλυπτε περίπου 4 εκατομμύρια άτομα.

9. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Οι κρατικές Αρχές δημοσιεύουν περιορισμένα στατιστικά στοιχεία. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, η Εθνική Επιτροπή και οι Περιφερειακές Επιτροπές Επενδύσεων χορήγησαν 1067 άδειες μεταξύ των ετών 2008 και 2015 συνολικής δυνητικής αξίας 53,9 δισεκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ. Ωστόσο, η χορήγηση άδειας επένδυσης δεν σημαίνει απαραίτητα και τη υλοποίησή της.

Στο Περιφέρεια Κουρδιστάν το Συμβούλιο Επενδύσεων χορήγησε 33 άδειες το 2017, με συνολική εκτιμώμενη αξία 711 εκατομμυρίων δολαρίων Από τις 33 χορηγηθείσες άδειες, οι 32 αφορούσαν εθνικά έργα.

ΠΗΓΕΣ

US Department of State Investment Climate Statements for 2018

Ministry of Industry and Minerals of Iraq

A Legal Guide to Investment in Iraq

Investment Board of Kurdistan